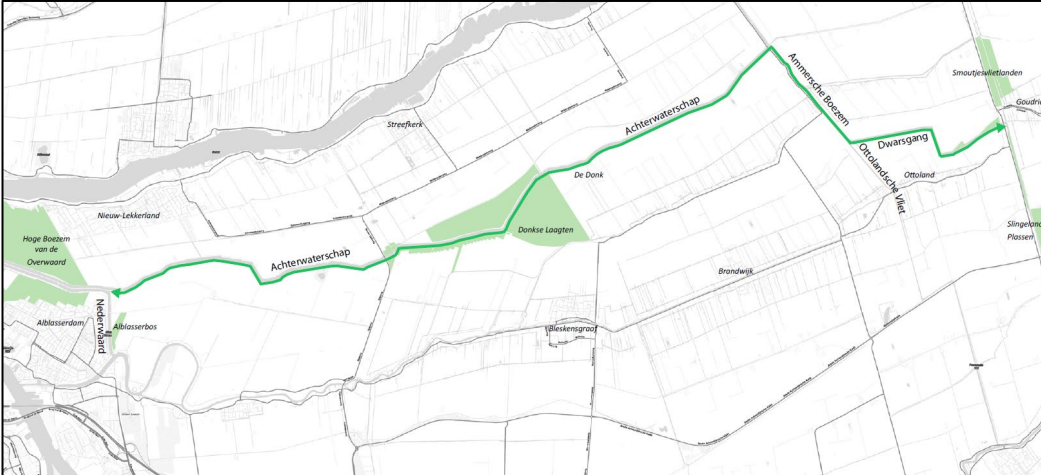

Betreft Project Projectnummer	Informatiebijeenkomst Ecologische Verbindingszone Kadeversterking A5H 1 ^e tranche 079-21-BWZ.1.7
Datum en tijd	11-12-2023 van 20.00 uur – 22.00 uur
Locatie	Riekjeshoeve, Brandwijkседijk 28a Brandwijk
Organisatie	Aanwezig namens de organisatie: Joost Rink, projectleider NatuurNetwerk Nederland (Provincie Zuid-Holland) Judith van Zandwijk, omgevingsmanager (Waterschap Rivierenland) Christine Visser, advocaat (Ten Holter Noordam advocaten) Rutger de Groot, kavelruilcoördinator (Stichting Kavelruil) Rudi Terlouw, ecologisch adviseur (Bui-tegewoon) Saskia Muilwijk, adviseur omgevingsmanagement (BWZ Ingenieurs, notulen)
Kaart / foto's	 <p><i>Ligging gewenste ecologische verbindingszone (groene lijn)</i></p>

VERSLAG

De presentatie is als bijlage bij dit verslag gevoegd.

1) OPENING

Judith heet iedereen welkom en is blij met de goede opkomst.

De afgelopen periode zijn er door het waterschap gesprekken gevoerd over de kadeversterking en de gecombineerde opgave van de provincie voor een ecologische verbindingszone (evz). Uit de gesprekken bleek dat er veel vragen zijn. Deze avond is bedoeld om beter inzicht te geven in de opgave, mogelijkheden en mogelijke gevolgen van een evz, zodat iedere belanghebbende zelf een goede afweging kan maken om wel of niet bij te dragen aan de realisatie van de evz.

2) OPGAVE NATUURNETWERK NEDERLAND

Joost werkt bij de provincie en staat daar aan de lat voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in de Alblasserwaard. Het doel van het NNN is om de achteruitgang van de natuur te stoppen en gebieden te versterken en te verbinden.

Joost vraagt of er op voorhand vragen zijn. Vanuit de zaal wordt 'bestaanszekerheid' aangedragen. Dit hangt samen met de 'externe werking' waar Christine Visser straks iets over gaat vertellen. Met externe werking wordt de juridische beperkingen van de ecologische verbindingszone op de naastgelegen agrarische grond bedoeld. Opgemerkt wordt door 1 van de aanwezigen dat de genoemde achteruitgang van natuur niet herkend wordt.

In de Alblasserwaard ligt het NNN onder andere langs het Achterwaterschap en de Dwarsgang. Grote natuurgebieden binnen het NNN zijn de Donkse Laagten, Smoutjesvlietlanden en de boezems van Kinderdijk. Het Achterwaterschap en de Dwarsgang bieden een oostwestverbinding tussen deze natuurgebieden. Er zijn ook noord-zuidverbindingen tussen de Lek en de Merwede.

De provincie wil streekeigen soorten die nu minder of niet meer in het gebied voorkomen weer meer kansen bieden. Dit kan door geschikt leefgebied (habitat) te realiseren en door gebieden met elkaar te verbinden. Sommige diersoorten kunnen zich goed verplaatsen. Andere soorten kunnen dit niet of minder. Zij worden erg geholpen door een zoveel mogelijk aaneengesloten verbinding tussen grotere leefgebieden.

De provincie staat aan de lat om invulling aan het NNN te (laten) geven. Daarvoor hebben ze onder andere subsidieregelingen, zodat een eigenaar zelf natuur kan realiseren. In andere gevallen koopt de provincie soms zelf gronden aan. Of zoals in dit geval, koopt het waterschap de gronden aan.

Vraag uit de zaal: Is het Collectief betrokken? Joost geeft aan dat de provincie wel contact heeft met het Collectief, maar niet specifiek hiervoor. Het waterschap spreekt het collectief wel over het toekomstig beheer van de ecologische verbindingszone. De tip vanuit de zaal is om de kaarten van het Collectief en SBB eens over elkaar te leggen en dan te kijken waar je op in moet zetten. Joost geeft aan dat agrarisch natuurbeheer wel iets anders is dan wat we hier met de evz beogen. Joost geeft aan dat er uiteindelijk een mozaïek zal ontstaan van reguliere agrarische bedrijfsvoering, agrarisch natuurbeheer en natuurbeheer.

3) EXTERNE WERKING NATUURNETWERK NEDERLAND

Christine is advocaat omgevingsrecht sinds 2004. Ze is gespecialiseerd in natuurregels. De centrale vraag waarop Christine antwoord wil geven is: wat zijn de gevolgen van de aanleg van extra natuur in de ecologische verbindingzone?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is het belangrijk om inzicht te hebben in de beschermingsregimes waarmee natuur in Nederland wordt beschermd. Dit zijn er twee: Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland.

Natura 2000-gebieden komen voort uit de al oudere Europese vogel- en habitatrichtlijngebieden. Het Natuurnetwerk Nederland werd vroeger de Ecologische Hoofdstructuur genoemd. Ecologische verbindingzones (EVZ) zijn hier een onderdeel van.

Natura 2000

Met een Natura 2000-status kun je een natuurgebied beschermen tegen negatieve invloeden van buitenaf. Dit is vastgelegd in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming (Wnb). Vanuit Europa is vastgelegd dat iedere lidstaat natuurgebieden met bijzondere natuur moest aanwijzen, hier doelen voor moest stellen en maatregelen moest nemen om die doelen te bereiken.

Als er plannen of projecten worden uitgevoerd binnen of buiten het Natura2000-gebied die een 'significant' gevolg kunnen hebben voor de natuur in het Natura 2000-gebied dan kan dat niet zomaar. Er moet dan eerst onderzoek naar de effecten worden gedaan. Als effecten niet uitgesloten kunnen worden dan kan er uiteindelijk wel toestemming worden gegeven voor het project, maar dan moet het project wel aan allerlei voorwaarden voldoen. Dan moet worden aangetoond dat er geen alternatieven zijn en dat er dwingende redenen van groot openbaar belang gemoeid zijn met het plan of project. Bovendien geldt er een compensatieplicht.

We merken tegenwoordig dat deze regels voor agrariërs beperkingen kunnen opleveren.

Natuur buiten Natura 2000-gebieden wordt niet door dit systeem beschermd. De natuur die beoogd wordt met de aanleg van een evz valt niet onder Natura 2000. Er is ook geen aanleiding om aan te nemen dat dit in de toekomst alsnog gebeurt.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het is een nationaal doel om natuurgebieden met elkaar te verbinden, waardoor de natuur als totaal robuuster wordt. NNN overlapt met Natura 2000. Dit is een taak van de provincies die is vastgelegd in hoofdstuk 1.2 van de Wet natuurbescherming (Wnb). Bijna alle Natura 2000-gebieden liggen binnen de begrenzing van het NNN. Daarnaast is er ook heel veel NNN aangewezen dat geen Natura 2000 is, maar 'slechts' het nationale doel dient om de natuur robuuster te maken.

Langs Achterwaterschap en Dwarsgang is het beschermingsregime het NNN. Dus geen Natura 2000. Het NNN wordt aangewezen en begrensd in een provinciale verordening. Het wordt beschermd via een nee-tenzij regime. In principe mogen er geen werkzaamheden binnen de grenzen van het NNN plaatsvinden die schadelijk zijn voor de doelstellingen van het NNN. Bescherming van het NNN vindt via het ruimtelijk spoor plaats (bestemmingsplan). Bij een bestemmingsplanwijziging wordt gecontroleerd of een nieuwe bestemming binnen het NNN niet negatief is voor het NNN. Er is geen vergunningplicht voor projecten in of nabij NNN. Er is ook geen externe werking. Als je buiten het NNN iets wilt doen dan word je niet belemmerd door de aanwezigheid van NNN in de nabijheid. Er is geen aanleiding om te verwachten dat dit anders wordt.

Conclusie: in bewoordingen lijken beide beschermingsregime best op elkaar (je mag het niet aantasten, behalve onder strikte voorwaarden). Het regime van het NNN is in de praktijk echter minder strikt. Er is geen

vergunningplicht voor individuele bedrijven. Bovendien kent het NNN geen externe werking. Dus alleen wat je binnen de grenzen van het NNN doet wordt getoetst op schadelijkheid voor de doelen van het NNN en dan alleen als daarvoor een wijziging van het bestemmingsplan nodig is. De realisatie van natuur binnen het reeds aangewezen NNN langs het Achterwaterschap en de Dwarsgang heeft onder de huidige wet- en regelgeving geen rechtstreekse consequenties voor agrarische bedrijven in de omgeving.

Vraag uit de zaal: als je land in NNN ligt, kun je dat er dan nog uithalen? Christine: dat kan alleen als de provincie er voor kiest de contour van het natuurnetwerk aan te passen. Dit gaat via de route van het bestemmingsplan. Vaak moet er dan wel op een andere plek een stukje bij om het verlies aan NNN oppervlak te compenseren. Het doel van het netwerk is dat alles met elkaar in verbinding staat, dus dat maakt het wel een puzzel.

Vraag uit de zaal: Als er een aantal meedoen en een aantal niet dan hou je een gat. Christine: dat klopt. De opgave is erop gericht om het netwerk compleet te maken. De provincie kan via het NNN-spoor iets toelaten, maar niet iets afdwingen. Daar zijn wel mogelijkheden voor (onteigening), maar die zijn nu niet in beeld voor deze EVZ. Of dit in de toekomst wel gaat gebeuren kan Christine niet zeggen, want zij werkt niet bij de provincie. Joost geeft aan dat dwang nu niet aan de orde is. We hanteren bij deze EVZ twee minnelijke sporen: ruil/verkoop of zelfrealisatie.

Vraag uit de zaal: Wat gebeurt er als er zich stikstofgevoelige natuur ontwikkelt in de evz? Christine geeft aan dat dit niet betekent dat er een ander beschermingsregime ontstaat. De regels voor Natura 2000-gebieden gelden echt alleen voor stikstofgevoelige natuur binnen Natura 2000-gebieden. Anders komt het in de AERIUS-berekening niet eens naar voren. Een nieuw Natura 2000-gebied wordt niet snel aangewezen. Nederland heeft al genoeg problemen met stikstof en natuur en het ligt niet voor de hand dat er nog meer gebieden met beperkingen worden toegevoegd.

Vraag uit de zaal: in hoeverre liggen de Europese regels vast? Want anders kan er zomaar iets veranderen. Christine licht toe dat er wel eens iets verandert. De Tweede Kamer bepaalt welke regels in onze wet komen, maar moet zich houden aan wat Europa aangeeft. Voor Natura 2000 zal het strenge regime blijven. Maar voor NNN is Nederland zelf aan zet. En het ziet er niet naar uit dat er wijzigingen op stapel staan.

Vraag vanuit de zaal: Op dit moment is medewerking vrijwillig. Gaat de provincie op termijn onteigenen? Joost: onteigening is een laatste middel en heeft zowel vanuit de burger als overheid niet de voorkeur. Voor de EVZ is dit dus nu niet aan de orde. Onteigening is bovendien een besluit van ons bestuur en daarmee ook politiek. Gelet op de huidige politieke verhoudingen is het niet de verwachting dat men ervoor kiest om voor een EVZ te gaan onteigenen. Ook hiervoor geldt, dit geeft geen garantie voor de toekomst. De politiek kan hier in de toekomst anders tegenaan kijken.

Opmerking uit de zaal: de Rabobank vraagt ook hoe ver je van het NNN ligt met je bedrijf. Christine geeft aan dat de Rabobank misschien de verschillen tussen Natura 2000 en NNN ook niet scherp heeft. Bij NNN is namelijk geen sprake van externe werking. Een bedrijf heeft ook geen vergunning nodig, tenzij er een activiteit binnen de NNN-contour verandert.

Vraag uit de zaal: kunnen wij aan de voorkant de risico's dichttimmeren en niet aan de achterkant? Het zou mooi zijn als provincie en waterschap de zorgen van de agrariërs richting Den Haag kunnen vertolken. Joost geeft aan dat wij alleen kunnen zeggen hoe het nu zit. Niemand kan helaas in de toekomst kijken en weten of regels veranderen. Iedere agrariër moet zijn eigen afweging maken of hij wel of niet mee wil doen en hoe hij de risico's afweegt. Het democratisch systeem werkt helaas niet zo dat wij garanties voor de toekomst kunnen geven.

Vraag uit de zaal: kun je in de akte die je bij de notaris vastlegt bij afwaardering van gronden vastleggen dat het uitgangspunt is dat het geen Natura 2000 gebied wordt? Zodat je later juridisch sterker staat? Christine: vanuit juridisch oogpunt moet de partij die erover gaat (het rijk) er dan zelf bij zitten. De provincie kan deze zekerheid niet bieden uit naam van een ander.

4) INRICHTING EN BEHEER ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONE

Rudi heeft een ecologisch adviesbureau. Hij is geboren en getogen in de Krimpenerwaard. Zijn bureau is gevraagd om te kijken wat er kan qua ecologie langs het AW en DG, wat er voor nodig is en hoe de natuur beheerd kan worden.

De evz betreft smalle delen met hier en daar een groter gebiedje (stapsteen) die grote natuurgebieden met elkaar verbinden. Sommige soorten hebben een grote actieradius. Denk aan een roerdomp of een otter. Zij kunnen wel van het ene naar het andere natuurgebied. Maar hoe kleiner ze zijn, hoe lastiger het wordt. Bijvoorbeeld een waterspitsmuis heeft een goede tussenstop nodig waar hij kan schuilen en slapen. Onderweg hebben ze een bepaald habitat nodig. Bijvoorbeeld nat schraalland en vochtig hooiland en kruiden- en faunarijck grasland. Maar ook ruigere structuren als moeras. De evz moet al deze typen bevatten in verschillende oppervlaktes. Voor de grotere soorten zijn daarnaast de stapstenen van belang. Voor de kleine soorten is een lange en smalle doorgaande verbinding wenselijk.

In de Alblasserwaard is ook al veel aanwezig. De evz wordt eigenlijk een soort prachtlint 2.0. Deze natuur is echter enigszins vrijblijvend. Een agrariër kan iedere 6 jaar besluiten om niet meer mee te doen. Dat is voor een evz niet voldoende. Het NNN geeft wèl continuïteit voor de overheid.

We hebben gekeken waar kansen liggen. Bijvoorbeeld waar de onderliggende laag een lage fosfaatwaarde heeft. Ook hebben we een principeprofiel opgesteld waar een gradiënt van sloot naar moeras naar vochtig hooiland/nat schraalland naar kruiden- en faunarijck grasland ontstaat. Daarbij zijn ook nog wat zogenaamde natuurbouwstenen nodig. Bijvoorbeeld om specifieke leefgebieden voor bijvoorbeeld amfibieën of libellenlarven te maken (met bijvoorbeeld een poel). Of een faunabroedhoop (voor o.a. ringslang, egel). We willen naar een gevarieerde natuur in een fijnmazige mozaïek waar ook kleinere dieren een plek hebben. Als iemand aan zelfrealisatie wil doen dan kunnen we hierbij ondersteunen met eenvoudige schema's voor beheer.

Vraag uit de zaal: er is veel last van blauwtong. Dit schijnt te komen door ondiep water waar knutten zich goed in ontwikkelen. Daar zitten we niet op te wachten. Rudi: in vochtig hooiland en kruiden- en faunarijck grasland is geen sprake van stagnerend water. Alleen de kleine randjes moeras hebben dit. Maar dit is zo klein op de schaal van het gebied. En in zijn algemeenheid is moerasnatuur niet één op één te relateren aan blauwtong.

Vraag uit de zaal: Hoe kijkt u aan tegen ganzen? Rudi: Ganzen hebben behoefte aan eiwitrijk voedsel. De natuurzone is minder geschikt als graasgebied. Wel biedt het meer gelegenheid om jongen groot te brengen. Maar de randjes zijn wel heel smal, dus het is te overzien. Er zijn wel afspraken te maken. Zoals het toepassen van nestbehandeling. De nesten zijn vrij makkelijk te vinden, omdat de hoeveelheid en breedte van het moeras meevalt. De vraag is wel wie er komt schudden.

5) GRONDRUIL

Rutger is voor de meeste aanwezigen wel bekend. In 10 jaar tijd heeft hij al heel veel agrariërs gesproken. Rutger is kavelruilcoördinator voor dit gebied. Hij legt globaal uit hoe het proces van kavelruil in elkaar steekt.

Doel kavelruil: provincie/waterschap vraagt iets van de agrariërs en wil compenseren in grond waar mogelijk. De grond die nodig is voor de kadeversterking moet uiteindelijk worden afgestaan, het afstaan van grond voor de evz is vrijwillig. Het waterschap heeft zowel bij het Achterwaterschap als de Dwarsgang grond kunnen aankopen, die wordt ingezet als ruilgrond. Deze puzzel moet gelegd worden.

Een kavelruilplan is een levend plan dat continu blijft wijzigen tot iedereen ermee akkoord kan. Hiervoor wordt intensief afgestemd met de agrariërs. Als 80-90% van het plan akkoord is dan volgt de stap van taxatie van alle ruilgrond. Doel is een zo eerlijk mogelijke prijs vast te stellen. Daarnaast wordt vastgesteld wat er nodig is om bv het land te kunnen bereiken (bv een dam in een sloot aanleggen). Als alles vlot loopt dan kan er komend voorjaar al een ruil rond zijn. Anders wordt het najaar 2024. Ergens in februari, maart moet er wel duidelijkheid zijn of er tot een ruil gekomen kan worden. Ruilen is vrijwillig. Niemand wordt gedwongen om mee te doen. Dat is de kracht en zwakte van het instrument kavelruil tegelijk.

Vraag uit de zaal: hoeveel ha is er beschikbaar en wanneer? Rutger: in Groot-Ammers is circa 6 ha beschikbaar. In Brandwijk is 30 ha beschikbaar. Grond is er dus genoeg, maar het ligt niet gunstig voor iedereen. De grond is bij het Achterwaterschap per direct beschikbaar, bij de Dwarsgang in het voorjaar van 2024.

Vraag uit de zaal: hoeveel ha heb je nodig voor de EVZ? Rutger: ongeveer 7,5 ha langs het Achterwaterschap. Maar daar moet je nog aftrekken wat er al gedaan is bij Verhoef en Den Besten.

Vraag uit de zaal: moet de kade nog versterkt worden als het peil in het Achterwaterschap naar beneden gaat? Judith: bij de berekeningen aan de sterkte van de kade is hier al rekening mee gehouden. Wat nu over is aan versterkingsopgave is waar we daadwerkelijk voor aan de lat staan om te gaan uitvoeren.

6) HOE VERDER?

Judith spreekt de hoop uit dat iedereen voldoende informatie heeft om voor zichzelf de afweging te kunnen maken. Mocht dat niet zo zijn, dan horen we graag welke vragen er nog leven.

Zowel voor het ruilplan als voor het ontwerp hebben we op zeker moment inzicht nodig in wie voornemens is grond af te staan en wie niet. Het nieuwe ontwerp wordt weer met iedereen besproken en daarna gaan we het vergunningetraject in. Voor gronden die niet in het ruilplan zitten wordt een minnelijk grondverwervingstraject opgestart voor de gronden die nodig zijn voor de kadeversterking. Als we er minnelijk niet uitkomen dan kan dit uiteindelijk resulteren in een onteigening. We hopen dat dit niet nodig zal zijn. Voor de evz is geen sprake van onteigening.

Vraag uit de zaal: krijgen we een vergoeding voor het plaatsen van peilbuizen? Judith geeft aan hiermee niet bekend te zijn. We vragen na waarom ze er staan. Mogelijk zijn dit tijdelijke peilbuizen behorend bij het bodemonderzoek dat recent is uitgevoerd.

Vraag uit de zaal: kan het rapport gedeeld worden waarin het onderzoek is beschreven waar de kades zwak zijn. Judith geeft aan dat dit gedeeld kan worden. De link waar het rapport staat is:

https://www.waterschaprivierenland.nl/flysystem/media/eindrapport-verkenning-a5h-tranche-1_definitief_lr.pdf